

نقش دانش آموزان در مدیریت آموزشگاه با تاکید بر رویکرد مدیریت مبتنی بر مدرسه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

**از همه دانش آموزان خوبم در دبیرستان که با من
در سالی که گذشت همکاری داشتند و باعث شد
سال خوبی در کارنامه خدمتم رقم بخورد.**

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	بیوگرافی
۴.....	اهداف پژوهش
۶.....	روش تجزیه و تحلیل داده ها
۸.....	بررسی پیشینه
۱۲.....	اهداف شورای دانش آموزان در دوره
۱۴.....	رویکرد معاونیت مبتنی بر دبیرستان
۳۵.....	پیشنهادها
۳۶.....	منابع

در هر اجتماع علمی سازمان‌هایی وجود دارند که برای تقویت آن اجتماع علمی نقش‌های متعددی را ایفا می‌کنند. تربیت دانش آموزان که در آغاز ورود به اجتماع بزرگ انسانها هستند از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است.

در این دوره که بعنوان اساس دوره‌های بالاتر آموزشی است، دانش آموزان تجربیاتی کسب می‌کنند که در صورتیکه مرتبط با هم و در ارتباط با مسایل شخصی واجتماعی باشد، برانگیزاننده، سودمند و موثر خواهد بود و یادگیری مادام‌العمر را به همراه خواهد داشت. یکی از فعالیت‌هایی که به اهداف این دوره یاری می‌رساند، فعالیت‌های گروهی است.

با عنایت به رویکردهای جدید آموزش و پرورش نظیر مدیریت مبتنی بر مشارکت و مناسبات انسانی، تمرکز زدایی و مدرسه محوری در نظام آموزش و پرورش، جلب مشارکت عملی و حضور فعال دانش آموزان در فرایند تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری و امور اجرایی دبیرستان بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است

در بند ۷ اصل شورای دانش آموزی آمده است که :

« در مدارس به عنوان آموزش عملی و برای پرورش روحیه همکاری و تعاون و همفکری و سعه صدر، تشکیل شورای دانش آموزی مورد تاکید قرار گیرد، این شوراهای عملاً در تنظیم جریان امور دبیرستان و هدایت پاره ای از فعالیت های خاص دانش آموزان علاوه بر نقش آموزشی می توانند جنبه اجرایی نیز داشته باشند» (فرهمندیان و همکاران، ۱۳۸۳).

بدیهی است اگر به دانش آموزان فرصت اندیشیدن، ابراز وجود و مداخله موثر در امور مربوط به خودشان داده شود، موجب عزت نفس و ارتقاء شخصیت آنان و مسئولیت پذیری بیشتر و فعالیت خود انگیزه و مسئولانه آنان خواهد شد. در این راستا تشکیل شورای دانش آموزی در مدارس و نگرش مثبت و برخورد مسئولانه دست اندر کاران تعلیم و تربیت و کارشناسان نسبت به اجرای این طرح، زمینه درونی ساختن فرهنگ مشارکت و مشارکت پذیری در دانش آموزان و تحولی کار ساز در نظام اجرایی و تصمیم سازی آموزش و پرورش فراهم می سازد. کسب آمادگی و آگاهی های لازم برای همزیستی، هم اندیشی، پذیرش تنوع دیدگاه ها و تحمل آراء و عقاید دیگران، مشارکت در امور یادگیری مهارت های زندگی از جمله اهدافی هستند که از مجرای شوراهای دانش آموزی تحقق می پذیرند. و لازمه دستیابی به اهداف مورد نظر برخورداری از مدیریت مشارکت جویانه در سطوح مختلف آموزش و پرورش، اتخاذ سیاست های مدبرانه در سازماندهی و نظارت مستمر بر برنامه ها و اهتمام عملی در تقویت، توسعه و گسترش شوراهای دانش آموزی مدارس می باشد.

اینجانب ، سابقه سال خدمت در ارگان مقدس آموزش و پرورش را دارم . در سال تحصیلی ۹۱-۹۲ نیز با عنوان معاون آموزشگاه واقع در شهرستان استان مشغول به کار بودم .

اهداف پژوهش

- ۱- بررسی نقش عوامل فردی تاثیر گذار بر مشارکت دانش آموزان در اداره امور دبیرستان از طریق شورای دانش آموزی (انگیزه ، علایق و وضعیت تحصیلی دانش آموزان).
- ۲- بررسی نقش زمینه خانوادگی دانش آموزان در مشارکت آنها (سطح سواد والدین، سطح درآمد و پیگیری وضعیت تحصیلی فرزندان).
- ۳- مقایسه عوامل فردی و زمینه خانوادگی تاثیرگذار بر مشارکت دانش آموزان در اداره امور دبیرستان

متدولوژی تحقیق

این تحقیق به شیوه ی کیفی انجام گردیده است. در این دسته از تحقیقات، ضمن تنظیم مصاحبه ی ساختارمند، پژوهشگر با ذهنیت خود به تحقیق شکل می دهد و سعی در درک افراد مورد تحقیق دارد و به دنیای آنها وارد می شود و در بسیاری موارد خود را به جای آنها قرار می دهد (مارشال و راس من، ۱۳۷۷). با انتخاب روش تحقیق کیفی در این مطالعه، فرصت مشاهده جزئیات و مستند سازی پدیده مورد مطالعه ایجاد شد. مزیت داده های جمع آوری شده از این طریق نسبت به نظرخواهی های انجام شده در قالب پرسشنامه های مقیاسی، براین است که امکان آشنایی با فرایندهای رسیدن به یک پاسخ را برای پژوهشگر

ایجاد می کند(همان منبع). لذا بینش و بصیرت پژوهشگر در این دسته از تحقیقات منجر به شرح و بسط سیستم پیچیده ی اجتماعی می گردد.

جامعه، نمونه و روش نمونه گیری

نمونه معرف از مدارس مقطع شهرستان می باشد. روند انتخاب به این شکل بود که در جریان جلسه انجمن اولیاء و مربیان، با معاونان مدارس مذکور صحبت گردید و از آنها خواسته شد که در جریان برگزاری انتخابات شوراهای دانش آموزی در فرایند تحقیق مشارکت نمایند. دعوت از معاونان برای مشارکت در مطالعه با استقبال گرم آنها مواجه گشت. لذا با معاونان مدارس نمونه و دو گروه از دانش آموزان(داوطلبان عضویت در شورای دانش آموزی و افراد شرکت کننده در انتخابات)، مصاحبه های ساختاری هدفمندی انجام شد و یک هفته بعد از انتخابات نیز مصاحبه هایی با منتخبین شوراهای دانش آموزی مدارس مذکور صورت گرفت.

روش تجزیه و تحلیل داده ها

برای تجزیه و تحلیل داده ها، ابتدا پاسخ های داده شده به هر سوال جداگانه نوشته شدند، سپس طبق توصیه استراوس و کوربین زمینه های ظاهر شده در هر دسته از پاسخ ها، شناسایی گشتند، آنگاه با جمع بندی آن زمینه ها، موارد زیر مشخص شدند:

الف) نقش عوامل فردی تاثیرگذار بر مشارکت دانش آموزان در اداره امور دبیرستان از طریق شورای دانش آموزی (انگیزه، علائق و وضعیت تحصیلی دانش آموزان).

ب) نقش زمینه خانوادگی دانش آموزان در مشارکت آنها در اداره امور دبیرستان (سطح سواد والدین، سطح درآمد و پیگیری وضعیت تحصیلی فرزندان).

ج) مقایسه عوامل فردی و زمینه خانوادگی تاثیرگذار بر مشارکت دانش آموزان در اداره امور دبیرستان در بین مدارس عادی (دولتی)، غیرانتفاعی و شاهد دختران و پسران دوره .

ضرورت و اهمیت شورای دانش آموزی

یونیسف، مشارکت کودکان در مورد موضوعهای مربوط به آنها از سالهای نخست زندگی را فرصتی می داند که آنان را از هرج و مرج طلبی، آسیب پذیری و سلطه پذیری مصون نگه می دارد و می تواند نسلی از جوانان را که راجع به حقوق خود و دیگران احساس احترام و دلمشغولی بیشتری می کنند تربیت کند. همچنین یونیسف در گزارش خود می افزاید که در راندن کودکان به کنار، خطر سقوط جدی وجود دارد وقتی کودکان را از فرایند تصمیم گیری خارج کنید و فرصت های لازم برای مداخله سازنده آنان را در

موضوعات موثر بر زندگی‌شان فراهم نسازید، کودکان فاقد توانایی و مهارت‌های حیاتی در رشد و نمو خود در بزرگسالی می‌شوند (کامکار، ۱۳۸۲).

تشکیل شورای دانش آموزی مدارس، بستری مناسب برای پاسخگویی به بخشی از نیازهای دانش آموزان است. برخی عوامل انگیزشی موجود برای همکاری و مشارکت دانش آموزان در شورای دانش آموزی به شرح زیر است:

۱- انگیزه کمک به همکلاسی و برآوردن نیازهای مربوط به خود شکوفایی فرد (باید توجه داشت که فعالیت طه قره بلاغان و مشاوران دبیرستان در روزهای پیش از برگزاری انتخابات شورا در ایجاد چنین نیازی در دانش آموزان تاثیر بسزایی دارد).

۲- جذابیت های موجود در کارهای عملی. بعنوان نمونه، اینکه پسران لباس فرم بپوشند و با ابزار سروکار داشته باشند از جذابیت بسیار بالایی برای آنان برخوردار است.

۳- وجود فضایی نو و متفاوت با محیط زندگی برای دانش آموزان. اینکه دانش آموزان در محیطی جدید و فارغ از بعضی قوانین به فعالیت سازنده می‌پردازند.

۴- وجود فضایی صمیمی و نشاط آور در شورای دانش آموزی. محیط فعال و سازنده به دانش آموزان فرصت می‌دهد که در کنار یکدیگر حول محور کار و تلاش، صمیمیتها و روابط دوستانه ای را شکل دهند و عمق بخشند. مسئولان برگزاری شورا نیز با ایجاد فضایی نشاط آور و با طراحی برنامه های مختلف علمی، ورزشی، هنری و فرهنگی به نوبه خود بر جذابیت های شورا می‌افزایند (فرهمندیان و همکاران، ۱۳۸۳).

شور و مشورت بعنوان یک امر عقلی و سستی پسندیده و معمول و متداول میان عقلای عالم است که از قبل آن چه بسیار معضلات خانوادگی و اجتماعی که در مناسبت انسانی و روابط بین افراد با مذاکره و مشاوره و گفتگو و مکالمه حل و فصل شده و می شود و چه گره های کوری که با سر انگشت تدبیر و همفکری و مشورت انسانهای اهل فکر و اندیشه گشوده و چه بسیار تشت آرایی که در سایه شور و مشورت به هم آوایی و وحدت عمل منجر می شود و جلو تصمیمات عجولانه ناصواب و ویرانگر و خشونت آمیز گرفته می شود و استبداد رای و حماقت و خشونت جای خود را به تدبیر و مشورت می دهد، چنانچه در صدر اسلام، در عصر پیامبر (ص) و پس از آن شور و مشورت به عنوان یک سنت زیبا و پسندیده در میان مسلمین رایج و مرسوم بوده است (پیران، ۱۳۸۲، ص ۷۴)، و از نظر سیر تاریخی خود ریشه در قرآن کریم و روایات ائمه معصومین (ع) دارد. درباره اهمیت شورا و استفاده از مشورت در قرآن کریم و روایات ائمه معصومین (ع) تأکید بسیار شده است.

در خطبه های نهج البلاغه امیر المؤمنین حضرت علی (ع) بارها به مالک اشتر تأکید می کند که از اندیشه خیر اندیشان در اداره امور استفاده نمایند. و نیز می فرماید :

هر کس خود رأی و مستبد باشد هلاک و نابود می شود و هر کس که با دیگران مشورت کند در عقل آنان شریک شده است. امام صادق (ع) می فرماید :

هیچ پناهگاهی چون مشاوره نیست.